

JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M.
Katedra obchodního práva
PF UK

Posudek k diplomové práci Michala Koláčka
na téma „Bezdůvodné obohacení v obchodním právu“

Rozsah práce: 64 tiskových stran
Datum odevzdání práce: 21. května 2015

1. Aktuálnost (novost) tématu

Diplomant zvolil aktuální téma. Rekodifikace výrazně změnila právní úpravu bezdůvodného obohacení, tím spíše ve vztahu k obchodnímu právu. Je vhodné a nezbytné tyto změny analyzovat a odborně zpracovávat.

2. Náročnost tématu (teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování, použité metody)

Téma lze hodnotit jako náročné. K novému civilnímu právu se dosud pojí jen málo odborných pramenů, zato bezpočet nejasností. Je zřejmé, že diplomant se musel v části materie zorientovat „na vlastní pěst“ a spolehnout se na autentické poznání nového práva. To přitom v oblasti, jíž se věnoval, nenabízí jednoduchá, jednoznačná ani přehledná řešení. Orientace v systému nového práva se tím ztěžuje.

3. Kritéria hodnocení práce

A. Splnění cíle práce

Diplomant si vytkl cíl porovnat starou a novou úpravu bezdůvodného obohacení v obchodním právu. Naplňuje jej, myslím, jen zčásti. Snad až příliš se soustředí na historický vývoj institutu a jeho obecné otázky. Také porovnání starého i nového práva nabízí. Výrazně méně však rozebírá jeho zvláštnosti v *obchodním právu*. Pozornost ještě tak věnuje specifickým pravidlům, jež se ve starém právu pojila s úpravou v obchodním zákoníku. Obchodněprávní rozměr nového práva a jeho zvláštnosti však pomijí zcela. Jako by neexistovaly. Obchodní právo neskončilo s kodexem. Je přítomno i v novém právu, jen se v něm – pro svou rozptýlenost – obtížněji nachází. Diplomant se o to ani nepokusil. Ani nevymezil, co vlastně hledat. Uvědomuje si, kudy vedou hranice oboru, na které vztahy nově nahlížet jako obchodněprávní a jakých specifik si v nich všimnout? Z práce to bohužel není zřejmé. Nemá kupříkladu spravedlnost, a tudíž i bezdůvodnost ve vztazích mezi podnikateli jinou náplň než ve vztazích dle obecného práva občanského? Co zvláštní skutkové podstaty (svou podstatou, ale často i svým pojmenováním) bezdůvodného obohacení, jež zákon vymezuje v právu obchodních korporací? Co v jiných odvětvích obchodního práva? Vydání prospěchu (nikoliv náhrady újmy!) z porušeného zákazu konkurence či péče řádného hospodáře? Z nekalé soutěže? To nejsou kondikce? Jejich výčet by byl dlouhý. Jaký bude jejich vztah k nové generální klauzuli v § 2991 odst. 1 NOZ? Jaký režim promlčení? Častými podnikateli jsou obchodní korporace. Ty zákonodárce v novém právu zbavil svéprávnosti. Současně stanovil, že bezdůvodného obohacení se může domáhat *nesvéprávný* dlužník, který plnil svůj promlčený dluh (§ 2997 odst. 2 věta druhá NOZ). Vztáhneme toto pravidlo na obchodní

korporace? V práci ani zmínka. Přitom jde o palčivý problém současné teorie i praxe. Atd. Ve výčtu bych mohl pokračovat. Zkrátka řečeno, diplomant předložil (poměrně zdařilou) práci o obecné úpravě bezdůvodného obohacení s přihlédnutím k jejím dřívějším specifickým v obchodním zákoníku. Pokud však jde o platné právo, práce ani v nejmenším nepojednává o tom, co mělo tvořit její předmět, tedy o obchodněprávních aspektech institutu. Přitom jsem přesvědčen, že diplomant je takového pojednání schopen. Práce jinak svědčí o jeho slušné odborné vyspělosti. Mám obavu, že o tomto rozměru tématu prostě jen nepřemýšlel.

B. Samostatnost při zpracování tématu

Autenticita předložené práce je evidentní. Nepochybuji o tom, že dílo je výsledkem diplomantovy samostatné práce.

C. Logická stavba práce

Systematika práce je přehledná a logická. Pokud však jde o nové právo, postrádám v ní vymezení hlavního předmětu – tedy vztahů obchodního práva a následně zevrubnou analýzu jejich specifík (optimálně v oddělených kapitolách).

D. Práce s literaturou (využití cizojazyčné literatury) včetně citací

Okruh použitých pramenů víceméně odpovídá zvolenému zaměření práce a je poměrně obsáhlý. Zcela v něm postrádám díla zahraniční provenience. Vzhledem k obsahu práce v tom však nespátřuji závažný nedostatek. Soudobá díla rakouské civilistiky by na druhé straně mohla odhalit vývoj náhledu na koncepci zakotvenou v ABGB, které se diplomant v práci jinak věnuje. Má povědomí, zda se tento náhled od roku 1950 v Rakousku nějak posunul? Poznámkový aparát je přiměřený. Nestandardní jsou jen opakované plné citace odkazovaných děl. Některé poznámky také nerespektují klasickou větnou strukturu, především nezačínají velkým písmenem.

E. Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)

Hloubka diplomantovy odborné analýzy (pokud jde o otázky, jimž se diplomant v práci věnuje) je slušná. Ve vztahu k dřívější úpravě oceňuji důslednou reflexi judikatury. Vysoce hodnotím výrazný myšlenkový přínos diplomanta. K probíraným otázkám zaujímá vlastní postoj, často polemický, a šikovně jej argumentuje. Tím dokládá dobrou orientaci v materii i schopnost samostatného právního rozboru a odborné argumentace.

F. Úprava práce (text, grafy, tabulky)

Formální úroveň práce je odpovídající, dílo je co do své formy i grafiky na vysoké úrovni. Z hlediska struktury práce snad jen není jasné, do které části podřadit pasáže, které následují po nadpisu určité kapitoly, leč před dalším číslovaným nadpisem podkapitoly. Tak např. za nadpisem kapitoly 2.1. na str. 16 následuje další nadpis podkapitoly s číslem 2.1.1. na str. 17. Mezi nimi je ale vloženo hned několik odstavců textu. O jakou (pod)kapitolu se jedná? 2.1.0.?

G. Jazyková a stylistická úroveň

Jazyková i stylistická úroveň v zásadě vyhovují. Až na některé (bohužel i dosti hrubé) chyby, a to nejen v psaní interpunkce, nýbrž třeba i shodě podmětu s přísudkem (např. „subjekty měli“ na str. 27).

4. Případná další vyjádření k práci

Pochybnost mám o správnosti či úplnosti některých diplomantových závěrů a tezí. Na str. 19 např. tvrdí: „*V případě vnuceného obohacení je však třeba mít na paměti, že jestliže by takové vnucení bylo bez spravedlivého důvodu, pak by podle Občanského zákoníku již k bezdůvodnému obohacení dojít nemělo.*“ Není to ale přesně naopak? Rozporně dle mého názoru vyznívají diplomantova tvrzení na str. 20. Na jedné straně obhajuje použitelnost závěrů citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu, současně ale podotýká, že takto restriktivní pojetí se původně navrhovalo výslovně vtělit do textu nového kodexu, leč neprosadilo se. Co argument zamítnutou alternativou ve schvalovacím procesu? Přesný není ani kategorický závěr ze strany 26 (i jiných míst práce) o tom, že dosavadní právo se bude aplikovat na (všechny) právní vztahy vzniklé před 1. lednem 2014. Do výčtu variant obchodněprávního režimu bezdůvodného obohacení dle starého práva na str. 30 diplomant zahrnuje situace, kdy smlouva (pokud by platně vznikla) by se řídila obchodním zákoníkem (případ absolutních obchodů), nebo jestliže tuto povahu měl vztah, na jehož základě vznikl závazek z bezdůvodného obohacení. Judikatura však popisovala ještě nejméně jednu další. Na str. 44 diplomant uzavírá, že koncepce § 586 NOZ se shoduje s úpravou v § 267 odst. 1 ObchZ. Přehlíží však podstatný rozdíl. Taktéž není pravdou (na téže straně), že nedodržení formy předepsané zákonem v novém právu vždy vyústí v absolutní neplatnost dotčeného jednání. Pomíjí ostatně i vnitřní rozpor, který kodex vytvořil ve vztahu mezi § 582 odst. 1 a § 1758 NOZ. Je si jej vědom?

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Uvítám, jestliže se diplomant vyjádří k mým výtkám popsaným výše a svá tvrzení doplní nebo uvede na pravou míru.

6. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě a navržený klasifikační stupeň

Vzdor popsaným výhradám práci celkově hodnotím jako způsobilou obhajoby a obhajitelnou. Konkrétní hodnocení ponechávám závislým na průběhu a výsledcích této obhajoby. Předběžně váhám mezi stupni dobře a velmi dobře.

V Praze dne 6. září 2015

JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M.